

Avainohjaajien kokemuksia opinnäytetyö- ja uraryhmien ohjaamisesta

Jenni Kaisto, Oulun yliopisto, Ohjaus- ja työelämäpalvelut

Sisältö

1 Johdanto	3
2 Kokemuksia ryhmäohjauksesta	4
2.1 Ryhmäohjauksen onnistumisia.....	4
2.2 Ryhmäohjauksen haasteita	6
2.3 Näkemyksiä omasta ohjausosaamisesta	7
3 Kokemuksia harjoituksista	9
3.1 Onnistuneita harjoituksia.....	9
3.2 Toimimattomia harjoituksia	21
4 Pohdinta	23

I Johdanto

Valtti – Valmis tutkinto työelämävalttina -projektin yhtenä tavoitteena on ohjaus- ja opetushenkilökunnan ohjaustaitojen ja ohjauksen asiantuntemuksen vahvistaminen. Tavoitteena on, että korkeakouluissa on hankkeen päätyttyä ohjaukseen koulutettua henkilökuntaa, joilla on erityisosaamista ohjata opiskelijoita opinnäytetyöprosessin hallintaan liittyvissä kysymyksissä sekä uran ja tulevaisuuden suunnittelussa.

Projektin tavoitteena on kehittää opiskelijakeskeistä ryhmäohjausta, erityisesti opinnäytetyö-, opiskelu- ja uraryhmiä, missä opiskelijan elämäntilanne, oppimiskyky, ammatillinen kasvu ja urasuunnittelun ohjaus kytketään osaksi ohjausprosessia. Ryhmäohjausmallien tavoitteena on edistää opinnoissaan viivästyneiden tai keskeyttäneiden mahdollisuuksia tutkintonsa loppuunsaattamiseen ja joustavaan siirtymiseen työelämään. Opinnäytetyö- ja uraryhmien ohjauksen taustalla ovat Oulun yliopiston Ohjaus- ja työelämäpalveluissa kehitetyt ohjausmallit, joita avainohjaajat ovat soveltaneet ja muokanneet oman asiantuntemuksensa ja kiinnostuksensa sekä korkeakoulunsa edellytysten mukaan.

Tämä selvitys kuvaa projektin avainohjaajien kokemuksia opiskelijoiden opinnäytetyö-, opiskelu- ja uraryhmien ohjaamisesta. Selvityksessä kuvataan heidän kokemuksiaan ryhmäohjauksen toteutumisesta, omista ajatuksista ohjaajana toimimisesta ja ohjaajana kasvamisesta sekä esitellään avainohjaajien hyväksi havaitsemia harjoituksia. Tavoitteena on nostaa avainohjaajien ääni näkyviin.

Avainohjaajien kokemuksia kysyttiin Webropolilla kahdella eri kyselyllä kesällä 2010. Toiseen kyselyyn vastasi kuusi avainohjaajaa seitsemästä ja projektissa mukana ollut ryhmän ohjannut ohjaaja (yhteensä seitsemän vastaajaa) ja toiseen kyselyyn vastasi seitsemän avainohjaajaa ja projektissa mukana ollut ryhmän ohjannut ohjaaja (yhteensä kahdeksan vastaajaa). Raportissa on lisäksi hyödynnetty seitsemän ohjaajan (kuuden avainohjaajan ja projektissa mukana olleen ohjaajan) verkkoympäristöön tallentamia ohjauspäiväkirjoja lukuvuodelta 2009–2010 ja osittain lukuvuodelta 2010–2011. Lukuvuodelta 2009–2010 käytössä oli kuuden avainohjaajan ja yhden ohjaajan päiväkirjat ja lukuvuodelta 2010–2011 kahden avainohjaajan päiväkirjat.

Valtti-projekti on Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen osarahoittama valtakunnallinen kehittämisohjelma vuosiksi 2008–2011.

2 Kokemuksia ryhmäohjauksesta

Avainohjaajilta tiedusteltiin heidän kokemuksiaan ryhmän ohjaamisesta, ryhmän suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä heidän näkemyksiään itsestä ohjaajana. Tässä luvussa kuvataan avainohjaajien ryhmäohjaukokemuksia, onnistumisia ja haasteita, ja heidän ajatuksiaan omasta ohjausosaamisestaan.

2.1 Ryhmäohjauksen onnistumisia

Ryhmäohjaukokemukset vahvistivat avainohjaajien ja koko projektin näkemystä siitä, että opiskelija- ja uraryhmäohjaukselle on tarvetta. Opiskelijat kaipaavat ryhmää, tilaa, ympäristöä ja aikaa, jossa he kokevat tulevansa kuulluksi, jossa he saavat keskustella ja jakaa kokemuksiaan vertaisryhmässä ja joka tukee ja kannustaa opintojen edistämistä. Ensimmäistä kokoontumista avainohjaaja kuvaa näin:

Ensivaikutelma porukasta oli jotenkin kumara, lannistunut, ja ilmapiiri oli kaikkea muuta kuin tarmokas ja energinen. [...] Jotkut itkivät vuolaasti, kun pääsivät esittelyssään graduun asti; joku toivoi ryhmältä sitä, että olisi joku, jonka kanssa itkeä. Häpeä tuntui olevan varsin vallitseva tunne, mutta joukossa oli myös monta vain yksinkertaisesti turhautunutta ihmistä, jotka kaipasivat ryhtiä itseensä. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Ryhmän tarpeellisuutta osoitti myös se, että useissa ryhmissä opiskelijat itse toivoivat, että ryhmä tapaisi useammin kuin oli sovittu tai ryhmä tapaisi uudelleen myöhemmin (esimerkiksi seuraavan lukukauden alussa) niin sanotussa tsekkaustapaamisessa.

Nousi myös esille tarve siitä, että pitäisimme extrakertoja varsinaisen ajan jälkeen. Näin voisimme käydä tarkemmin läpi yhden henkilön asiaa. Todennäköisesti jo viikon päästä otetaan tällainen extratunti. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Ryhmät tarjosivat opiskelijoille sosiaalista ja tiedollista tukea. Ryhmissä tehtyjen harjoitusten ja keskustelujen kautta opiskelijat pystyivät suhteuttamaan omaa tilannettaan, ajatuksiaan ja tavoitteitaan toisiinsa. Seuraavassa avainohjaajat kuvaavat millaiset asiat (kuten keskustelut tai harjoitukset) toimivat tai osoittautuivat tärkeiksi ryhmän toiminnassa:

Gradujumin esilletulo, mahdollisuus puhua siitä ja saada korvat kuulemaan. Samaistuminen toisiin opiskelijoihin. Helpotus siitä, että muitakin on samassa tilanteessa. (kysely)

Mielipiteiden vaihto, kannustaminen. Opiskelijat kokivat paikaksi, jossa voi puhua ja saada kannustusta, myöntää jaksamattomuus, haluttomuus ja epäonnistuminen. (kysely)

Hyvää oli se, että ryhmäläiset saivat tukea ja kokemuksia muilta. He selkeästi kaipasivat ryhmän tukea. (kysely)

Avainohjaajilta tiedusteltiin ajatuksia ryhmäohjauksen suunnittelusta ja etenemisestä. Heidän mukaansa ryhmäohjaukset sujuivat pääsääntöisesti suunnitelmien mukaan, käytetyt harjoitukset olivat toimivia ja valitut/käsitellyt aiheet opiskelijoista kiinnostavia. Ryhmä tuki monia opiskelijoita asetettujen tavoitteiden suuntaan ja palveli tarkoitustaan – opinnäytetyöt edistyivät ja/tai työelämätie-

tous vahvistuivat ja urasuunnittelu kehittyi. Seuraavat esimerkit kuvaavat avainohjaajien kokemuksia ryhmän tavoitteista:

Tavoitteeksi asetettiin opiskelun etenemisen tukeminen sekä urasuunnittelu. Opiskelut etenivät suurella osalla opiskelijoista hyvin. Myös urasuunnittelu oli opiskelijoista mielenkiintoista. 2-3 opiskelijaa eivät saaneet opintojaan etenemään (työ, perhesyyt tai oppimiseen liittyvä vaikeus). (kysely)

Tarkoituksena oli opinnäytetyön eteenpäin vieminen, ja kaikilla eteni. 10 henkilön ryhmästä peräti 6 valmistui! (kysely)

Vaikka ryhmäohjauskokemukset olivat pääsääntöisesti positiivisia ja rohkaisevia, oli myös toisenlaisia kokemuksia: Joissakin ryhmissä opiskelijat eivät työstäneet opintojaan ja/tai opinnäytetyötään avainohjaajan toivomalla tavalla. Joissakin ryhmissä opiskelijat eivät kokeneet ryhmän tai ryhmän aiheiden vastaavan heidän (ennakko-)odotuksiaan – opiskelijat saattoivat esimerkiksi odottaa enemmän työelämä- ja uratietoa tai konkreettisia ohjeita opinnäytetyön tekemiseen kuin ryhmän aihe tai ryhmä tarjosi. Opiskelijoiden elämäntilanteet saattoivat myös olla niin haastavia, että ohjaajat kokivat, etteivät he pysty vaikuttamaan niihin tai ohjaaja koki, ettei hän pystynyt auttamaan jotakin opiskelijaa, kuten seuraavat päiväkirjamerkinnot osoittavat:

Oma oloni ryhmän loppumisen jälkeen oli turhautunut ja koin, että ryhmä oli ollut täysin turha ja mitään tulosta ei ollut tullut – kukaan ei valmistu tänä keväänä. [...] Kaipa tunnen itseni varsin avuttomaksi monien ryhmäläisten ongelmien kanssa, jotka tuntuvat paikoin hyvinkin syviltä. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Jotenki tuntui, että minulta odotettiin vastauksia ja ratkaisuja [opinnäytetyön tekoon]. Varsinkin tutkijatyypin kaipasi jotain ekstrapaa [...] Tuntuu, että tutkijanurasta haaveilevalle minulla ei ole annettavaa. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Onnistumista koettiin siitä, että suunniteltu ryhmäohjauskokonaisuus osoittautui toimivaksi. Monissa ryhmissä ryhmäsuunnitelmaa kuitenkin tarkennettiin ja avainohjaajat olivat tyytyväisiä siitä, että he osasivat kuunnella opiskelijoiden tarpeita ja kohdentaa suunnitelmia ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaan. Alkuperäinen suunnitelma saattoi osoittautua toimimattomaksi, jonka muuttaminen vaati avainohjaajalta työtä, mutta oli ryhmän kannalta palkitsevaa:

Alussa toiminta oli menossa ihan pieleen, kun oli suunnitellut, että ryhmässä on ensin opiskeluasioita ja keväällä työnhaku ja ura-asioita, eli aivan liian myöhään esimerkiksi kesätöiden hakua varten. Tajusin tämän onneksi jo eka kerralla, ja muutin suunnitelmaa lennosta. (kysely)

Ryhmän kehittyminen ja opiskelijoiden ryhmäytyminen nousi tärkeimmäksi asiaksi. Ryhmäytyminen ja vertaistuki osoittivat, että ryhmä oli onnistunut. Parhaimmillaan ryhmä toimi hyvin. Opiskelijoiden vuorovaikutus on avointa ja rakentavaa sekä ryhmäläiset kuuntelivat toisiaan ja rohkaisivat osallistumaan. Opiskelijat jakoivat myös spontaanisti ajatuksiaan ja kokemuksiaan sekä tukivat toisiaan. Avainohjaajat olivat myös tyytyväisiä useimmissa ryhmissä opiskelijoiden ja ryhmän aktiivisuuteen ja siihen, että opiskelijat olivat sitoutuneita ja motivoituneita osallistumaan ryhmän toimintaan. Monet opiskelijat olivat kiinnostuneita työstämään omaa tilannettaan eteenpäin:

Aktiivinen ryhmä, todella halusi opinnäytetyönsä etenevän. Ryhmä sai opinnäytetyötään selvästi eteenpäin! (kysely)

Ryhmän toiminta onnistui, koska ryhmäläiset olivat aidosti kiinnostuneita työnhakutaidoista. (kysely)

Kaikissa ryhmissä ryhmäytyminen ei ollut onnistunut avainohjaajan toivomalla tavalla, mutta silti ryhmän ilmapiiri koettiin hyvänä:

Ryhmäytyminen ei ollut täydellistä, tämä ilmeni siinä, ettei toisien kannustaminen ja tukeminen/auttaminen ollut luonnollinen toimintatapa, mutta silti ryhmässä oli hyvä ilmapiiri ja tunnelma. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

Monialaisuus koettiin niin rikkautena ja positiivisena asiana kuin haasteena, sillä heterogeenisessä ryhmässä ryhmäläisten erilaiset näkökulmat ja tavoitteet saattoivat estää yhteisten näkökulmien löytymisen. Parhaimmillaan monialaisuus antoi ryhmään virtaa:

Eri-ikäisiä opiskelijoita eri yksiköistä - monialaisuus toi ryhmään omanlaista draivia. (kysely)

2.2 Ryhmäohjauksen haasteita

Ryhmäohjaus haastoi avainohjaajan monella tavalla. Ryhmän toiminta oli yhteydessä esimerkiksi ryhmän kokoon (liian pieni tai liian suuri ryhmä), ohjaajan ja opiskelijoiden rooliin, ryhmäohjauksen keston (tapaamiskerrat ja tapaamisten määrät), ryhmässä käsiteltäviin aiheisiin ja teemoihin sekä käytettyihin harjoituksiin, kuten alla olevat esimerkit osoittavat:

Suunnittelin liian laajan kokonaisuuden sisällöllisesti. Ryhmä ei ollut kiinnostunut työvoimatoimiston palveluista ja työllistymisestä. (kysely)

Tapaamisia olisi voinut olla muutama enemmän, niin työelämäkysymyksiin olisi voinut paneutua enemmän. (kysely)

Osallistumisaktiivisuus oli liian heikko ja se vaikutti ryhmädynamiikkaan - oltais ehkä saatu enemmän irti jos porukka olis osallistunut aktiivisemmin. (kysely)

Erilaisiin ryhmiin osallistui erilaisia opiskelijoita ja jokainen ryhmä edellytti omanlaistaan suunnittelua, valmistelua ja ohjausta. Seuraavassa avainohjaaja pohtii päiväkirjassaan uraryhmän ja opinnäyte-työryhmän eroja:

[Ura]ryhmä on paljon haasteellisempi kuin [opinnäytetyö]ryhmä. Jälkimmäisessä kaikki ovat saman asian äärellä. [Ura]ryhmä kun on opiskelu- ja uraryhmä, niin osa on hakee ryhmästä pelkkää uraa ja heillä opinnot menevät ihan hyvin, osa haluaa sekä opintoihin että uraan liittyvää tukea. (päiväkirja, uraryhmä)

Suurimmaksi haasteeksi nousi vuorovaikutus ja sitoutuminen ryhmän toimintaan. Seuraavassa käsitellään lyhyesti näitä asioita.

Heikohko sitoutuminen ryhmän toimintaan vähensi opiskelijoiden välistä ryhmäytymistä ja luottamusta. Ryhmän toimintaa häiritsivät ja heikensivät sitoutumattomuus ryhmän pelisääntöihin (esimerkiksi myöhästely), joidenkin opiskelijoiden ajoittainen ryhmässä käynti, uusien jäsenten tulo ryhmään ja joidenkin ryhmäläisten poisjänti.

Yksi opiskelija häipyi jo alkuvaiheessa, yksi tammikuussa ja yksi roikkui satunnaisesti mukana. Palautteen mukaan roikkuminen oli hieman häiritsevää / ärtymystä aiheuttava tekijä ryhmässä. (kysely)

Kaikki eivät sitoutuneet ryhmän toimintaan, erityisesti harmitti se yksi opiskelija joka kävi satunnaisesti. (kysely)

Opiskelijoiden poisjäänti vaivasi ohjaajien ohella kanssaopiskelijoita.

Jostain syystä porukasta on pudonnut pari opiskelijaa pois. [...] Ryhmäläiset olivatkin huolissaan näiden kahden pudokkaan kohtalosta, mitä heille kuuluu ja mikseivät ole enää mukana. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Ryhmän jäsenten välisen vuorovaikutuksen toimivuus ja opiskelijoiden keskinäiset suhteet koettiin tärkeäksi ryhmän muotoutumisen ja toiminnan kannalta:

Kaksi (ainakin yksi) opiskelija jäi ryhmästä pois, koska ryhmässä oli toinen opiskelija, jonka kanssa ei ollut väleissä - ei halunnut altistua tehtäville, joissa olisi joutunut keskustelemaan sen toisen kanssa. (kysely)

Ensimmäisellä kerralla pari poikaa supisivat ja antoivat itsestään huonon kuvan. Nämä pojat jatkoivat ryhmässä ja seurauksena oli tietynlainen pidättyväisyys keskusteluissa. Samanlaista luottamusta kuin aikaisemmissa ryhmissä ei päässyt syntymään. Keskustelu oli kyllä aktiivista, mutta ei kovin syvällistä. (kysely)

Ohjaajien välinen yhteistyö saattoi muodostua myös haasteeksi:

Vedin ryhmää osittain [XX] kanssa, mikä aiheutti kankeutta. Kun toinen ohjaaja on paikalla noin joka toinen kerta, vie siihen totuttelu energiaa ja huomiota. Yhteistyö ja toimintatavat eivät pääse muotoutumaan. (kysely)

2.3 Näkemyksiä omasta ohjausosaamisesta

Ohjaajilta tiedusteltiin heidän kokemuksiensa siitä, missä asioissa he kokevat olevansa ryhmäohjauksessa vahvoilla, mitä ryhmäohjaus opetti itsestä ohjaajana ja millaisissa asioissa he toivoivat ohjaajana kehittyvänsä.

Omiksi vahvuuksikseen avainohjaajat kertoivat ryhmän ohjaamisen: opiskelijoiden kuuntelun ja heidän kanssaan keskustelun. He tunsivat myös osaavansa antaa tilaa ryhmälle, kohtelemaan ja huomiomaan opiskelijoita tasapuolisesti, luomaan luottamuksellisen ilmapiirin, nostamaan esiin opiskelijoita kiinnostavia asioita, joustamaan ryhmän toiveiden ja ryhmäprosessin mukaan sekä organisoimaan ryhmätoimintaa.

Useimpien mukaan heidän ohjaajidentiteettinsä oli vahvistunut ryhmäohjauksen myötä. Avainohjaajat kertoivat, että ryhmäohjaus oli lisännyt luottamusta itseensä ohjaajana ja omaan ohjausosaamiseen. He myös kertoivat oppineensa ryhmäohjauksessa opiskelijan kunnioitusta ja huomiointia, opiskelijoiden kokonaisvaltaisen elämäntilanteen ymmärrystä ja ryhmäprosessin ohjausta.

Mielestäni osaan ottaa jokaisen opiskelijan huomioon ryhmässä. Osaan kuunnella ja antaa tilaa, en pidä yksinpuhelusta vaan haluan antaa opiskelijoille mahdollisuuksia ilmaista itseään. (kysely)

Kehittämiskohteissa avainohjaajat pohtivat erityisesti ohjaajana toimimista, omaa tapaansa ohjata ja ohjaajan roolia ryhmässä. Voidaankin todeta, että avainohjaajat pyrkivät muokkaamaan omaa ohjausfilosofiaansa – millaisia ratkaisuja hän käyttää ja miksi. Yhdeksi suurimmaksi haasteekseen avainohjaajat nimesivät ohjaajan roolin: koettiin, että ohjaajan tulisi välttää liiallisen vastuun ottamista ryhmästä, ohjaajan tehtävänä on pysyä taustalla ja toimia tarvittaessa ryhmän käynnistäjänä, virittä-

jänä ja voimavaraistajana. Ryhmäohjaukset osoittivat, että vähemmän on enemmän – opiskelijoille ja asioille on annettava tilaa ja aikaa:

Rohkeammin voisi hyödyntää ryhmää asioiden käsittelyssä. (kysely)

Lisää luottamusta siihen, että ryhmä kantaa – omasta johtajuudesta luopumista. (kysely)

Luottamusta ohjausosaamiseen, aina ei tarvi tietää kaikkea vaan myös opiskelijat voivat tuottaa asiaa/viedä ryhmää eteenpäin. Pitää luottaa ryhmään ja sen jäseniin. (kysely)

Ohjaajat pohtivat myös ohjauksen suhdetta opetukseen. Ohjaaja on ryhmän toiminnan suunnittelija ja suuntaaja.

Yhtään ainutta diaesitystä ei saisi olla, ne tappavat keskustelun ja tilanne muuttuu ohjauksesta ja vertaistuesta opettamiseksi. (kysely)

Vähän liikaa jäi ohjaajavetoiseksi paikoitellen. (kysely)

Ajatukset ohjauksen kehittämisestä kietoutuivat ohjaajan roolin ohella ryhmäytämisen ja vertaistuen ympärille. Kehittämistavoitteena oli antaa enemmän aikaa ja tilaa ryhmän ryhmäytymiselle ja ryhmän omaehtoiselle toiminnalle.

En pidä niin tarkkaan kiinni suunnitelmista ja tutustutan ryhmäläisiä vielä syvemmin toisiinsa. (kysely)

Edelleen etenkin tiettyyn substanssialaan liittyvä asiantuntemus koettiin haastavana. Sisällöllisten aiheiden tuntemus on haastavaa, sillä tiedon kirjo on laaja, ohjaajalla tulee olla tietoa monelta alalta.

Koin, että ryhmä meni osaltaan osaamisalueideni ulkopuolelle. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

3 Kokemuksia harjoituksista

Ryhmässä sovellettiin erilaisia harjoituksia, kuten esimerkiksi ratkaisukeskeisiä harjoituksia. Käytetyt harjoitukset olivat yksilö- ja ryhmäharjoituksia ja niiden tavoitteena oli opiskelijan oman osaamisen ja omien voimavarojen näkyväksi tekeminen sekä opiskelijan omien ajatusten selkeyttäminen. Harjoituksissa kartoitettiin omaa tilannetta ja ajatuksia sekä omia vahvuuksia, kykyjä, taitoja ja tehtiin tavoitteenasettelua tulevaisuuteen. Uraryhmässä käytetyt harjoitukset herättivät esimerkiksi pohtimaan millä tavoin opiskelija voi hyödyntää omaa osaamistaan tavoitteidensa saavuttamisessa ja opinnäytetyöryhmässä tehtiin esimerkiksi opintojen aikatauluttamista ja aikataulusuunnitelman seuraamista.

Ryhmätoiminnan ytimen muodosti keskustelu, jota käytetyt harjoitukset tukivat. Keskustelun tavoitteena oli saada opiskelijat kertomaan tilanteestaan. Parhaimmillaan ryhmä toimi keskustellen ja vieden omaa toimintaansa eteenpäin, keskustelut ja kokemusten jakaminen olivatkin etusijalla, harjoitukset otettiin tarvittaessa käyttöön tai harjoitukset tukivat ryhmätoimintaa:

Koko kerta meni keskustellessa; tavoitteita tai tehtäviä ei purettu tällä kertaa, minkä arvelen olleen ihan helpottavaa ryhmälle. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Annoin porukan työskennellä pareina. Puhe suorastaan ryöpsähti esiin, kun ihmiset pulisivat graduistaan – tarve läheisempään jakamiseen oli selvästikin ollut. Into ja motivoituneisuus loisti myös niiden silmistä, jotka olivat valittaneet motivaation puutetta. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Tässä luvussa kuvataan avainohjaajien kokemuksia harjoituksista ja esitellään muutamia ryhmässä onnistuneita harjoituksia sekä harjoituksia, jotka eivät toimineet odotetulla tavalla. Esiteltävät harjoitukset eivät ole Valtti-projektillaisten kehittämiä vaan harjoitukset ovat useimmiten sieltä täältä poimittuja ja avainohjaajat ovat soveltaneet ja muokanneet harjoituksia omaan tarkoitukseensa sopiviksi. Esiteltävän harjoituksen yhteydessä viitataan tekijään, mikäli tekijä on tiedossa.

3.1 Onnistuneita harjoituksia

Parhaimmiksi harjoituksiksi avainohjaajat kokivat harjoitukset, jotka herättivät opiskelijat pohtimaan omaa tilannetta, tavoitteita ja toivottua muutosta ja harjoitukset, jotka synnyttivät ryhmässä keskustelua. Harjoitusten tärkein anti oli opiskelijan tilanteen valottamisen lisäksi vertaiskokemusten esiintulo ja opiskelijoiden keskustelu. Onnistuneissa harjoituksissa ryhmä pystyi heti jakamaan kokemuksiaan ja ryhmäläiset löysivät yhteisiä tekijöitä ajatustensa ja toimintansa taustalta. Parhaimmillaan harjoitukset myös rohkaisivat ja herättelivät ryhmäläisiä kertomaan omista kokemuksista, kysymään toisilta kokemuksia ja ohjeita sekä peilaamaan omaa tilannetta ja ajatuksia toisten tilanteisiin ja ajatuksiin.

Kuvat, kortit ja esineet

Kortteja, kuvia ja esineitä voi käyttää niin tutustumiseen ja ryhmäyttämiseen kuin omasta tilanteesta kertomiseen. Harjoitusten avulla opiskelijat pystyivät ulkoistamaan itsensä tilanteesta ja puhumaan tilanteestaan sujuvammin. Harjoituksessa jokainen ryhmän jäsen valitsi itseään kuvaavan esineen, kortin, kuvan tms. ja kertoo, minkä vuoksi valitsi tämän ja miten se kuvaa häntä tai hänen tilannettaan. Opinnäytetyöryhmissä kortteja käytettiin esimerkiksi kuvaamaan opiskelijan opinnäytetyön vaihetta tai tilannetta. Näiden harjoitusten hyvänä puolena on avainohjaajien mukaan se, että jokainen opiskelija voi tuoda tehtävässä esille omaa persoonaansa.

Alun tehtävä, kuvaa jumisi johdattaa hyvin aiheeseen ja ryhmän toimintaan. Se, että saa sanoa ääneen ja joku on kiinnostunut helpottaa oloa kummasti. (kysely)

Ryhmäläiset olivat panostaneet visualisointeihin ja askarrelleet jos jonkinlaista kuvaa. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Kuva toimi erinomaisesti, sen avulla käytiin läpi gradunteonprosessia, missä vaiheessa menee. Avasi puhumista, helpotti kuvailua, oivalluksia omasta tilanteesta, herätti jopa hilpeyttä. (kysely)

Joissakin ryhmissä hyödynnettiin ResurssiRepun¹ korttipakkaa, joka sisältää yhteensä 42 kysymyskorttia. Kussakin niistä on yksi kysymys, joka ohjaa kortin saanutta kertomaan jotain itsestään: lapsuudesta, harrastuksista, mieltymyksistä, mielipiteistä, unelmista. Kysymykset ovat varsin persoonallisia ja tähtäävät siihen, että jokainen kertoisi jonkin myönteisen tai hauskan - ehkä merkittävänkin - asian itsestään.

Tehtiin kierros korttien avulla, jolloin jokainen sai vastata kortissa esille tulleet kysymykseen vuorollaan (kaikki siis vastasivat kaikkiin kysymyksiin ja jokainen sai nostaa yhden kortin pöydältä). Tähän meni aika kauan aikaa, mutta tutustutti kivasti porukkaa. (päiväkirja)

Käytimme Resurssirepun tauluja/kuvia kartoittamaan sitä, mikä kuva kuvaisi kunkin elämää viiden vuoden päästä. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Tapaaminen alkoi Resurssirepun pelikorttien avulla: opiskelutilanne. Opiskelutilanteesta sai kertoa jonkin kuvan avulla. Tämä sujui oikein hyvin. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

Valmiit korttipakat kannattaa katsoa valmiiksi läpi, sillä kaikki kysymykset eivät välttämättä sovi ryhmän aiheeseen tai tilanteeseen:

Otimme käyttöön Resurssirepun korttipakan. Katsoimme ennen ryhmän alkua pakan läpi, sillä kaikki kortit ei sovellu ensimmäiselle tapaamiselle - joissakin korteissa on liian syvällisiä kysymyksiä tai muuten hankalia. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Kortteja on myös esimerkiksi Mannerheimin Lastensuojeluliitolla² ja kortit voi koota itse esimerkiksi postikorteista:

Opiskelufiilikset ja opiskelutavoite. Aloitimme postikorttien avulla opiskelufiilisten arvioimisen. Kukin valitsi sopivan kortin perustellen, miksi oli sen valinnut ja samalla kertoi opiskelusuunnitelmistaan. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

¹ Kirjatalo Resurssin ResurssiReppu [www-osoitteessa: http://www.kolumbus.fi/resurssi/](http://www.kolumbus.fi/resurssi/)

² Esimerkiksi Vertaansa vailla -keskustelukortit

Visualisointiharjoituksen voi tehdä ryhmässä tai antaa opiskelijoille kotitehtäväksi. Harjoituksessa voi kuvata esimerkiksi opinnäytetyön jumin käyttäen vapaasti esimerkiksi lehtileikkeitä tai piirroksia. Esimerkiksi seuraava tehtävänanto on ollut yhdessä opinnäytetyöryhmässä: ”Kuvaa tämänhetkistä tunnelmaasi opinnäytetyön tekemisestä. Onko työ jumissa, soljuuko se mukavasti, onko edessä mutkia, näyttäväkö seuraavat viikot positiivisilta? Kuvaa tilannetta visuaalisesti käyttäen vapaasti kuvainnollisia elementtejä, lehtileikkeitä, piirroksia ym. haluamiasi havainnollisia ilmaisumuotoja.”. Alla avainohjaajien kuvauksia visualisointitehtävästä ryhmässä:

Meillä oli välitehtävän (visualisoi grappajumisi [gradujumisi]) purku. Jokainen esitteli vuorollaan omansa, miten jumi oli kuvattu ja mitä se esitti, ja kaikki saivat kommentoida saman tien. Kaksi tuotosta perustui sarjakuviin, yksi oli printti viritetystä valokuvasta, yksi oli piirros ja yksi oli esine. Tämä on hyvä tehtävä! Se pistää miettimään omaa suhdetta työn tekemiseen ja sitä, miksi se oikeasti on jumissa. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Opinnäytetyön tilanne -purku onnistui ryhmällä oikein hyvin. XX:n [nimi] liejuun juuttunut venäläismaasturi herätti runsaasti keskustelua ja hilpeyttä. Näyttää, että jonkun kokema tilannekuvaus helpottaa koko ryhmää. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Yksi parhaimmista visualisointiharjoituksista oli Paikka vuorella -harjoitus, joka kuvataan kuviossa I (seuraavalla sivulla). Harjoitus on sovellettu versio Ukot puussa -harjoituksesta. Harjoitus oli avainohjaajien mielestä erittäin toimiva, alla heidän kokemuksia harjoituksesta:

Ukot puussa: mihin sijoitat itsesi graduprosessiin nähden - herättää ankarasti hyväntuulista keskustelua. (kysely)

Ukot puussa oli aivan huippu, ja sen avulla ryhmä alkoi keskustella vakavista ja ehkä vaikeistakin asioista "kuin huomaamatta". (kysely)

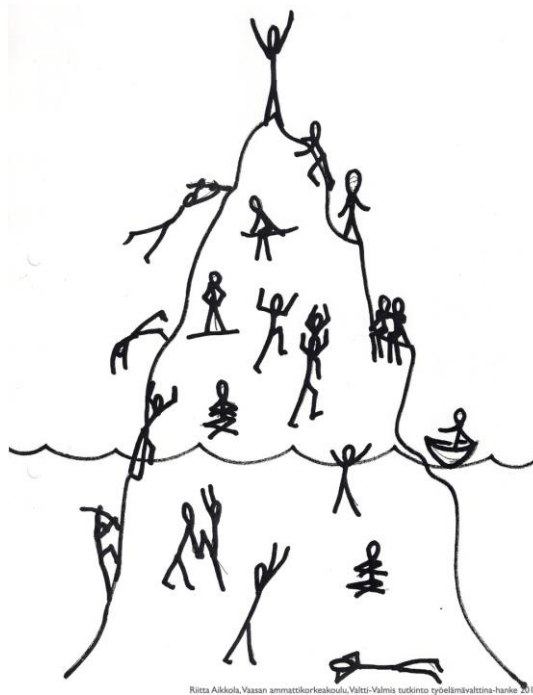
Paikka vuorella, yksilö-/ryhmäharjoitus

Harjoitus opinnäytetyötä tai uravalintoja/työelämää koskevan tilanteen ja ajatusten hahmottamiseksi

Tavoite: Opiskelijan omaa tilannetta, tavoitteita ja toivottua muutosta ilmentävä harjoitus.

Harjoituksen eteneminen: Opiskelija vastaa kysymyksiin: Missä kohtaa vuorta olet opinnoissasi? Kuvai-
le, miksi olet juuri siinä paikassa? Mistä tämä johtuu? Mihin kohtaan vuorta haluaisit seuraavaksi siirtyä ja
miksi? Mitä sinun tulee tehdä, että pääset tavoitteeseesi?

Harjoitusta ja sen etenemistä voi muunnella oman näkemyksen ja mielikuvituksen mukaan.

Riitta Aikkola, Vasan ammattikorkeakoulu, Valtti-Välmis tukinto työelämävaltina-hanke 2010

(Harjoitus Valtti-projektissa tuotetussa työkirjassa: Aikkola, R. 2011. Valttikiri – Opinnäytetyö etenemään. Työkirja opiskelijoille.)

Kuvio 1 Paikka vuorella -harjoitus.

Oman tilanteen hahmottaminen luovuustekniikoin

Ryhmissä voi käyttää erilaisia luovuustekniikoita ideoinnin ja ongelmanratkaisun välineenä. Harjoituksessa määritellään ensin käsiteltävä ongelma tai tilanne ja haetaan siihen ratkaisua. Luovuustekniikoita ovat muun muassa sisällysluettelon luonnostelu/hahmottelu, käsitekartta, elämänviivaa tai vaikkapa jonkinlainen listaus aiheen ideoimiseksi ja rajaamiseksi.

Yksi toimivimpia ja monikäyttöisimpiä harjoituksia avainohjaajien mukaan oli post-it-lapputyöskentely, harjoitus kuvataan seuraavalla sivulla kuviossa 2. Työskentelyn avulla kartoitettiin esimerkiksi opinnäytetyön tekemisen esteitä, ajankäyttöä ja ajatuksia urasta tai työelämästä. Harjoituksen hyvänä puoleena oli avainohjaajien kokemuksen mukaan se, että opiskelija hahmotti oman ti-

lanteensa ohella myös toisten opiskelijoiden tilanteen ja opiskelijan ei tarvinnut (välttämättä) kertoa henkilökohtaisia ongelmia, vaikka hän pystyikin löytämään ratkaisuja harjoituksen kautta.

Tehtävä: mukavat tekemiset, mistä asioista nauttii. Herätteli, listalta ei monellakaan löytynyt mitään opiskeluun tai oppimiseen liittyvää! (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

Mitä osaamista ryhmästä löytyi? Kun kaikki tarinat oli käyty läpi ja niistä oli keskusteltu pyysin ryhmäläisiä vielä kokoamaan löytämiään taitoja/osaamista post-it -lapuille (yksi asia per lappu) minkä jälkeen he ryhmittelivät asiat ja kokosivat ne isoille papereille: asioiden ryhmittely sujui hyvin mutta otsikoiden keksiminen eri "osaamisryhmille" olikin yllättävän vaikeaa, ja se jäi osin tekemättä. Kun asiat oli koottu, totesin, että "huomaatteko miten paljon osaamista viidestä ihmisestä pienten tarinoiden perusteella löytyy" - osa ryhmäläisistä näytti positiivisesti yllättyneeltä ... :-) (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

Post it -harjoitus ryhmän alussa toimi myös hyvin. Päästiin saman asian äärelle ja opiskelijat huomasivat että muillakin oli vastaavanlaisia haasteita - en ole siis yksin ongelmieni kanssa -tyyppisen kommentit olivat yleisiä. (kysely)

Post-it-lapputyöskentely oman/yhteisen näkemyksen löytäminen, yksilö-/ryhmäharjoitus

Harjoitus opinnäytetyötä tai uravalintoja/työelämää koskevan tilanteen ja ajatusten hahmottamiseksi

Tavoite: Kartoittaa ongelma ja esittää ratkaisuehdotuksia ongelman korjaamiseksi. Yhteisen näkemyksen ja/tai yhtäläisten näkemysten löytäminen, ajatusten ryhmittely, tiivistäminen, yleistäminen.

Harjoituksen eteneminen: Pyydä opiskelijoita kirjaamaan ajatuksia ja/tai havaintoja post-it -lapuille pyytämästäsi aiheesta (Kysymyksenä voi olla esimerkiksi: "Mitä sinulla tulee mieleen sanasta ura/työelämä/valmistuminen?"). Kirjauksen jälkeen laput kiinnitetään seinälle/taululle kaikkien nähtäväksi. Laput ryhmitellään aiheittain ja keksitään yhdessä niitä kuvaava otsikko/otsikoita. Yhden otsikon alle kootaan kaikki laput, jotka liittyvät kyseiseen teemaan. Otsikoista ja teemoista keskustellaan ryhmässä.

Harjoitusta ja sen etenemistä voi muunnella oman näkemyksen ja mielikuvituksen mukaan.

(Katso myös kuinka Oulun seudun ammattikorkeakoulun Valtti-projektin pienryhmissä on käytetty post-it-lappuja: Andersen, M., & Martikkala, S. 2010. Valtista vertaistukea ja vauhtia valmistumiseen! Arvio monialaisten vertaisryhmien soveltuvuudesta opintojen etenemisen tukemiseen Oulun seudun ammattikorkeakoulussa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut, ePooki 10/2010, s. 13–14.)

Kuvio 2 Post-it-lapputyöskentely -harjoitus.

Post-it-lappuharjoituksen tyyppisiä harjoituksia hyödynnettiin monella tavalla. Ryhmissä hyödynnettiin esimerkiksi harjoitusta, jossa jokainen opiskelija kirjasi oman tilanteeseensa (opiskeluun, opinnäytetyöhön, työllistymiseen tai uraan) liittyvän ongelman ja sai siihen muilta ryhmäläisiltä ratkaisuehdotuksia. Seuraavassa avainohjaaja kertoo harjoituksen kulusta ja opiskelijoiden kokemuksia harjoituksesta:

Viimeisenä tehtävä oli kirjata paperille jokin mielessä oleva haaste tai ongelman, johon haluaisi saada ryhmäläisiltä vinkkejä. Ongelman kirjaamisen jälkeen laput kierrätettiin jokaisella opiskelijalla, jolloin jokainen sai antaa oman näkökulmansa opiskelijan haasteeseen. [...] Opiskelijat kehuivat tehtävää, sillä todella nopeasti ja helposti saa usean opiskelijan mielipiteen asiaan ja vieläpä kotiin vietäväksi asti. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Elämänviiva-harjoituksen kautta opiskelijat pystyivät hahmottamaan omaa tilannettaan, omaa osaamistaan ja huomaamaan omat valintansa ja valintojen taustalla olevia asioita. Elämänviiva-harjoitus kuvataan kuviossa 3.

Osaamisen tunnistamisessa elämänviiva toimi hyvin - sen avulla opiskelijat näkivät heillä jo pitkään mukana kulkeneita vahvuuksia ja ns. trendejä. (kysely)

Elämänviiva, yksilöharjoitus

Harjoitus kokonaiskuvan saamiseksi omasta elämästä, sen merkityksellisistä kohdista ja opinnoista/työelämästä osana elämänviivaa

Tavoite: Opiskelija tarkastelee omaa elämäänsä pitkällä aikavälillä. Harjoituksen avulla voidaan hahmottaa esimerkiksi ammatillista osaamista, työelämävalmiuksia, persoonallisia vahvuuksia tai muita taitoja. Parhaimmillaan harjoitus lisää opiskelijan itseymmärrystä.

Harjoitus kannattaa antaa kotitehtäväksi, jolloin opiskelija voi rauhassa pohtia omaa elämäänsä. Harjoitus puretaan ryhmässä, purkuun kannattaa käyttää aikaa.

Harjoituksen eteneminen: Opiskelijaa pyydetään piirtämään suurelle paperille oma elämänviiva. Elämänviivaan kirjataan merkitykselliset tapahtumat ja hetket, kuten opinnot, harrastukset, työkokemus, luottamustoimet, vapaaehtoistyö, äitiys-/isyysloma, varusmiespalveluaika tai muut merkitykselliset elämäntilanteet. Opiskelija saa itse valita, mitä tapahtumia haluaa sisällyttää elämänviivaansa.

Kun elämänviiva on tehty, on tärkeää pohtia ja tarkastella sitä tämän jälkeen syvällisemmin. On tärkeää, että opiskelija tunnistaa ja erittelee omaa osaamistaan ja kokemuksiaan sekä tunnistaa osaamistaan ja vahvuuksiaan. Pohdinta voidaan toteuttaa yksin tai ryhmässä. Jos ryhmä on iso, se voidaan jakaa kahteen pienryhmään.

Ryhmässä kukin esittelee vuorotellen tietyn haluamansa kohdan/tapahtuman omasta elämänviivastaan. Opiskelija saa itse valita, kuinka syvällisesti haluaa asioista kertoa. Tämän jälkeen tapahtumasta keskustellaan. Muut ryhmäläiset voivat esimerkiksi esittää kysymyksiä tai kertoa millaisia ajatuksia tapahtuma heissä herätti. Tavoitteena on, että ryhmäläiset havaitsevat, että kaikilla on elämässään erilaisia vaiheita, myönteisiä ja kielteisiä, kukin tekee omia ratkaisujaan ja on tapahtumia/asioita, joita on tarvinnut selkeyttää.

Ryhmässä tai yksin voi pohtia (ja ryhmän keskustelun tai opiskelijan oman merkityksellisen tapahtuman esittelyn apuna voi käyttää) muun muassa seuraavia asioita:

- Mitä olen oppinut? Mitä taitoja ja ominaisuuksia tietty jakso on opettanut?
- Mitkä asiat minua innostivat ja kiinnostivat? Mikä on minulle ollut erityisen tärkeää? Miksi? Miten persoonalliset piirteeni ovat kehittyneet?
- Millaisissa ympäristöissä/tehtävissä olen parhaimmillani?
- Mitkä ovat minulle tyypillisiä toimintatapoja?
- Mikä on erilaisissa kokemuksissasi ollut minulle erityisen tärkeää ja arvokasta?

(Katso myös kuinka Oulun seudun ammattikorkeakoulun Valti-projektin pienryhmissä on käytetty elämänviiva-harjoitusta: Andersen, M., & Martikkala, S. 2010. Valtista vertaistukea ja vauhtia valmistumiseen! Arvio monialaisten vertaisryhmien soveltuvuudesta opintojen etenemisen tukemiseen Oulun seudun ammattikorkeakoulussa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut, ePooki 10/2010, s. 14–15. Harjoitusta on myös soveltanut Vaasan ammattikorkeakoulussa Aikkola, R. 2010 Valtiura – Tunnista mahdollisuutesi. Työkirja opiskelijoille, s. 11–13. Edelleen harjoitus löytyy muun muassa Työ- ja elinkeinotoimiston A-URA -palvelun Resurssianalyysitehtävästä <http://www.avosto.net/kori/resurssianalyysi.htm>)

Kuvio 3 Elämänviiva-harjoitus.

Erilaiset tavoitteiden kirjaamiseen, tavoitteista kertomiseen ja ajankäytön suunnitteluun liittyvät harjoitukset koettiin hyväksi. Erityisesti ajankäyttötehtävä oli opiskelijoiden suosiossa (kuvio 4). Avainohjaajat kertoivat, että moni opiskelija ei ollut koskaan asettanut itselleen tai opiskelulle tavoitteita tai aikataulua eikä moni opiskelija ollut miettinyt lainkaan, mihin hän kuluttaa aikaa ja paljonko aikaa käyttää opiskeluun. Ryhmissä tehtiinkin päivä- ja viikkoaikatauluja ja asetettiin tavoitteita niin uraa kuin opinnäytetyötä kohtaan. Realistisen, toteuttamiskelpoisen ja konkreettisen tavoitteen asettaminen ja tavoitteen toteuttaminen saattoi olla hyvinkin valaiseva kokemus:

Opiskelijat lähtivät kolmen hengen ryhmissä tekemään kokonaisaikataulua opinnäytetyön valmistumiselle yksinkertaiselle kuukausiluettelo -lomakkeelle. Tarkoituksena oli jutella siitä, että kuinka realistinen aikataulu on jne. Kun suunnitelma koko keväälle on yhdellä A4-edessä, on se aika herättävää... yksikin opiskelija totesi, että hänellä on 12 viikonloppua aikaa tehdä opinnäytetyö (työssäkäyvä ja muutenkin tosi aktiivinen tyyppi), eli aikaa ei loppujen lopuksi ole paljon, tai aikaa ei ainakaan ole lorpailuun. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Tärkein anti oli varmasti sen oivaltaminen, että omalla asenteella voi vaikuttaa asioiden sujumiseen. Ja suunnitelmat ja tavoitteet antavat hallinnan tunnetta, ilman niitä on tuuliajolla. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

Ajankäyttötehtävä/ajankäyttösuunnitelma, yksilöharjoitus

Harjoitus ajankäytön seuraamiseksi ja tavoitteiden asettamiseksi

Tavoite: Opiskelija tarkastelee omaa ajankäyttöään. Harjoituksen avulla hahmotetaan, mihin aikaa kuluu ja onko opiskelijalla aikaa tärkeille asioille. Tavoitteena on myös kehittää ajankäyttöä ja asettaa realistisia (ajankäytön) tavoitteita lähitulevaisuuteen.

Harjoituksen eteneminen: Opiskelijaa pyydetään seuraamaan viikon tai muutaman viikon ajan omaa ajankäyttöä ja kirjaamaan tarkasti ylös mihin hän on aikaansa käyttänyt. Kirjaamisen jälkeen opiskelija pohtii ja tarkastelee seuraavia kysymyksiä:

- Mihin aikasi kuluu? Mihin tarvitset aikaa joka päivä?
- Mihin asioihin olet ajankäytössäsi tyytyväinen?
- Missä ovat aikavarkaasi?
- Kuka määrittää aikaasi - sinä itse, puoliso, esimiehesi, ystäväsi, lapsesi vai joku muu?
- Miten voit parantaa omaa ajankäyttöäsi? Miten olet valmis muuttamaan ajankäyttöäsi?

Vaihtoehtoisesti/ohessa voi tehdä ajankäyttösuunnitelman

Opiskelijaa pyydetään laatimaan itselle ajankäyttösuunnitelma esimerkiksi koskien opinnäytetyön tulevia kuukausia.

(Harjoitusta on soveltanut Vaasan ammattikorkeakoulussa Aikkola, R. 2011. Valttikiri – Opinnäytetyö etenemään. Työkirja opiskelijoille. Harjoitus löytyy myös korkeakouluopiskelijoiden uraohjaus- ja itsearviointipalvelusta www.uraohjaus.net)

Kuvio 4 Ajankäyttö-harjoitus.

Haastattelu ja keskustelu

Useassa ryhmässä hyödynnettiin puhekiertoja. Kierroksia voi hyödyntää esimerkiksi ryhmän pelisääntöjen luomisessa, eri asioiden kommentoinnissa tai ajatusten ja ideoiden keräämisessä. Puhekierron idea on kuviossa 5.

Puhekierrokset (Nummenmaa A-R., & Lautamatti, L. 2004. Ohjaajana opinnäytetöiden työprosesseissa. Tampere: Tampere University Press.)

Tavoite: Jokaisella ryhmän jäsenellä yhtäläinen mahdollisuus osallistua keskusteluun ja tulla kuulluksi. Antaa jokaiselle ryhmän jäsenelle tunne omien ajatusten merkittävyydestä.

Harjoituksen eteneminen: Jokaisella ryhmäläisellä on sovittu verran aikaa tuoda esiin omia ajatuksia sovitusta aiheesta (tunnelmista, ajatuksista, opinnäytetyöstä, urasta, työelämästä). Sovitaan kuinka kauan kullakin puhujalla on aikaa, esimerkiksi 1 minuutti/henkilö, jonka aikana kukin kertoo yhden tai useamman itselleen tärkeän asian käsiteltävästä aiheesta. Kierroksen aikana puhujaa ei saa keskeyttää, aloittaa keskustelua tai arvostella kenenkään kertomia ajatuksia. On myös tärkeää, että asiasta ei keskustella ennen kuin kaikki ovat kertoneet oman ajatuksensa. Myös ohjaaja voi osallistua kierrokselle. Yhteinen kokoava keskustelu käydään kierroksen jälkeen.

Kierroksia voi käyttää vaihtelevasti eri tilanteissa, kuten alku- tai lopputunnelmien kertomiseen tai jonkin harjoituksen osana ja pienemmissä ryhmissä tai isossa ryhmässä.

Kuvio 5 Puhekierrokset.

Strukturoidut/puolistrukturoidut keskustelut, haastattelut tai kysymykset olivat toimivia. Harjoituksia sovellettiin esimerkiksi osaamisen, onnistumisten tai vahvuuksien kartoittamiseen tai opinnäytetyön sen hetkisen tilanteen hahmottamiseksi. Seuraavassa avainohjaaja kuvaa opinnäytetyöryhmän opiskelijan oman opinnäytetyövaiheesta kertomisharjoitusta/keskusteluharjoitusta ja opiskelijoiden reaktiota harjoitusta kohtaan seuraavasti:

Ehdotin, että seuraavalle kerralle, [että] jokainen valmistautuu kertomaan [opinnäyte]työstään n. 5-10 min. Tarkoituksena on siis kertoa, mikä on työn aihe (laajemmin kuin otsikko) ja vaihe, sekä työn tarkoitus. Jokainen suhtautui tähän samalla tavalla, vaikkakin tietysti eri sanoin. "Ihan kauhea ajatus, tehdään vaan". Eli ajatus on kammottava, mutta silti haluavat sen toteuttaa! (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Oman osaamisen tunnistamiseen liittyvä keskusteluharjoitus kuvataan kuviossa 6 ja viinisuklaame-netelmä (haastattelu) kuviossa 7 (seuraavalla sivulla).

Oman osaamisen tunnistamisharjoitus [...] Tarinoissa tuli esille todella monipuolista osaamista ja monenlaisia tilanteita mihin ryhmäläiset ovat joutuneet/päässeet. (päiväkirja, uraryhmä)

Tunnista oma osaamisesi -harjoitus, yksilötyö ja ryhmäkeskustelu

Harjoitus oman osaamisen hahmottamiseksi ja näkyväksi tekemiseksi

Tavoite: Auttaa opiskelijaa hahmottamaan omaa osaamistaan.

Harjoituksen eteneminen: Ensimmäiseksi opiskelija miettii itsekseen jonkin haastavan ja merkityksellisen tehtävän/tapauksen omassa elämässään. Asia voi liittyä työhön, opiskeluun, harrastukseen tai vaikkapa järjestötoimintaan ja opiskelija pohtii mitä silloin tapahtui, mitä hän silloin teki ja miten hän silloin toimi. Tämän jälkeen opiskelija kertoo tapauksensa kahdelle opiskelijalle, joista toinen kuuntelee ja kolmas kirjoittaa ylös ajatuksensa siitä, millaista osaamista opiskelijan kertoma tehtävä/tapaus osoittaa ja miettii mitä kyseisessä tilanteessa olisi voinut tehdä toisin. Tämän jälkeen ryhmä keskustelee asiasta. Keskustelun jälkeen vaihdetaan osia.

Kuvio 6 Tunnista oma osaamisesi -harjoitus.

Viinisuklaamenetelmä, pari- tai ryhmähaastattelu

Harjoitus opiskelijan opinnäytetyötä koskevan tilanteen hahmottamiseksi (Nummenmaa A-R., & Lautamatti, L. 2004. Ohjaajana opinnäytetöiden työprosesseissa. Tampere: Tampere University Press.)

Tavoite: Auttaa opiskelijaa hahmottamaan omaa ongelmatilannetta. Tarkoituksena on tuoda esiin luovasti ja konkreettisesti opinnäytetyön senhetkinen vaihe haasteineen ja ongelmineen sekä tarjota opiskelijalle mahdollisuus tulla kuulluksi omin sanoin ja hänen omasta näkökulmastaan.

Harjoituksen eteneminen: Haastattelija esittää kysymyksiä, joihin haastateltava vastaa. Jos työ tehdään pareittain, haastattelija esittää kysymykset ja kirjaa vastaukset ylös. Jos työ tehdään kolmen hengen ryhmässä, haastattelija esittää kysymykset, haastateltava vastaa ja kolmas ryhmäläinen toimii avustajana kirjatun ylös vastauksia ja seuraten ajankäyttöä.

Harjoituksen ydin on, että haastateltava kertoo, ajattelee ja pohtii ja haastattelija (tai avustaja) tuo esiin kirjatun ja/tai piirtäen opinnäytetyöprosessin sillä tavalla kuin haastateltava haluaa. Haastateltava voi myös itse kirjoittaa ja/piirtää omaa tilannettaan koskevia ajatuksia.

Käytettävät kysymykset: Ryhmän ohjaaja miettii etukäteen käytettävät kysymykset (ja niiden esittämissä järjestyksen). Opinnäytetyön alkuvaiheessa, aihetta haettaessa ja rajattaessa, esimerkiksi seuraavat kysymykset on havaittu hyödyllisiksi:

- Mitä haluat selvittää opinnäytetyössäsi?/ Mitä haluat kuvata opinnäytetyössäsi?
- Miten aiot selvittää opinnäytetyösi ongelman?
- Millaista aineistoa tarvitset tähän?
- Millaisia tutkimusmenetelmiä aiot/voit käyttää?
- Mistä saat tausta-aineistoa/teoreettista tietoa tutkimuksellesi?
- Mitkä asiat koet ongelmallisiksi/haasteellisiksi?
- Mistä saat tukea työskentelyllesi?
- Mitä aiot tehdä seuraavaksi?
- Miltä tilanne mielestäsi nyt vaikuttaa?

Vinkki: Haastattelussa on erityisen tärkeää antaa opiskelijan kertoa kaikki ajatuksen, jonka vuoksi jokaisen pääkysymykseen annetun vastauksen jälkeen on hyvä kysyä: ”Haluatko sanoa vielä muuta?”.

Lisäksi kannattaa korostaa sitä, että haastattelija antaa haastateltavalle aikaa pohtia opinnäytetyötään. Haastattelijan kannattaa kuunnella, odottaa vastausta ja kysyä lisää (tarkentavilla kysymyksillä).

Kuvio 7 Viinisuklaamenetelmä.

Erilaiset kirjoittamistehtävät

Tarinallisuus oli yksi ryhmissä hyödynnetty tapa tarkastella omaa elämää ja omia tavoitteita. Tarinat olivat eräänlaisia omaelämäkerrallisia kirjoittamistehtäviä. Tarinoissa opiskelijat hahmottivat omia tavoitteitaan, itseään (millaisena näkee itsensä), senhetkistä tilannettaan tai jo elettyjä tai toivottuja elämän tapahtumia. Tarinoiden kirjoittamista hyödynnettiin myös kirjoittamisen aktivoimiseksi – tarinoiden kautta pystyttiin kannustamaan opiskelijoita kirjoittamaan ja osoittamaan, että opiskelijat osaavat tuottaa tekstiä. Kuviossa 8 on tulevaisuuden muisteluun liittyvä harjoitus eri tavoin sovellettuna ja kuviossa 9 (seuraavalla sivulla) opinnäytetyön tekemiseen liittyvä harjoitus oman osaamisen ja omien tavoitteiden hahmottamiseksi.

Tulevaisuuden muistelu, yksilö- ja ryhmäharjoitus

Harjoitus ohjaa opiskelijaa pohtimaan opinnäytetyön tekemiseen, valmistumiseen ja/tai työelämään liittyviä myönteisiä asioita

Tavoite: Opiskelija suuntautuu lähitulevaisuuteen ja pyrkii näkemään tulevaisuuden positiivisena sekä hahmottamaan sen, millaisilla valinnoilla kehitys on ollut mahdollinen.

Harjoituksen eteneminen: Tulevaisuuden muistelu toteutetaan kirjoitelmana. Kirjoitelman kysymyksenä voi toimia muun muassa seuraava: ”Valitse itsellesi sopiva ajankohta tästä eteenpäin, yhden, kahden tai kolmen vuoden päähän. Kuvitellaan, että asiat ovat hyvin. Miten asiat ovat, kun ne ovat hyvin? Mistä/keneltä sait tukea, voimavaroja ja millaista? Olit ollut jonkin aikaa aiemmin tilanteessa, jossa opinnäytetyön tekeminen/työelämään siirtyminen/uravalinnat tuntuivat vaikealta. Miten selätit tilanteen?”

Opiskelija kirjoittaa kuvitellun tarinan, mitä hänen elämänsä kuuluu silloin. Ryhmässä opiskelijat voivat vuorotellen kertoa oman tulevaisuuden tarinansa ja ryhmä keskustelee näkökulmista.

Vaihtoehtoinen harjoitus: Kortti mummulle, yksilö- ja ryhmäharjoitus

Kortti mummulle -harjoitus on tulevaisuuden muistelun kanssa samantyyppinen harjoitus, jossa opiskelijaa pyydetään kuvaamaan omaa tilannettaan esimerkiksi seuraavalla tehtävänannolla: ”Kirjoita mummulle kirje, jossa kerrot mitä opiskelet, mitä osaat ja millaisiin töihin haluat valmistumisen jälkeen.”. Tämän jälkeen kukin ryhmän jäsen lukee ääneen kortin ryhmäläisille, ryhmä keskustelee kortista ja muut ryhmäläiset esittävät lukijalle tarkentavia lisäkysymyksiä.

Vaihtoehtoinen harjoitus: syntymäpäiväkirjoitus, yksilö- ja ryhmäharjoitus (Kurtén, S. 2001. Uraputkesta itsensä johtamiseen. Kokemuksia, ajatuksia, harjoituksia. Helsinki: Dialogia Oy.)

Syntymäpäiväkirjoitusta voi käyttää esimerkiksi uratavoitteiden hahmottamisessa. Kirjoituksessa opiskelija tarkastelee tulevaisuutta kirjoittaen itsestään sellaisen syntymäpäiväkirjoituksen, jonka toivoo hänestä kirjoitettavan hänen täyttyessä 50 tai 60 vuotta. Tehtävänanto voi olla esimerkiksi seuraava: ”Yleensä merkkipäivä kirjoituksissa kirjoitetaan laajasti henkilön työurasta sekä lyhyesti luottamustehtävistä, vapaa-ajan harrastuksista ja perheestä. Miltä toivoisit elämäsi näyttävän 50- tai 60-vuotiaana ja millaista elämää olet siihen asti elänyt?”.

(Katso kuinka Oulun seudun ammattikorkeakoulun Valtti-projektin pienryhmissä on käytetty syntymäpäiväkirjoitus-harjoitusta: Andersen, M., & Martikala, S. 2010. Valtista vertaistukea ja vauhtia valmistumiseen! Arvio monialaisten vertaisryhmien soveltuvuudesta opintojen etenemisen tukemiseen Oulun seudun ammattikorkeakoulussa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut, ePooki 10/2010, s. 16.)

Tarina opinnäytetyöprosessista

Harjoitus ohjaa opiskelijaa pohtimaan myönteisiä asioita opinnäytetyön tekemisestä ja omia tavoitteita opinnäytetyön suhteen

Tavoite: Opiskelija pyrkii näkemään opinnäytetyön tekemisen positiivisena asiana ja hahmottamaan opinnäytetyöhön ja omaan osaamiseen liittyviä hyviä asioita.

Harjoituksen voi antaa kotitehtäväksi, jolloin opiskelija voi rauhassa keskittyä opinnäytetyöprosessin kuvaamiseen.

Harjoituksen eteneminen: Harjoitus toteutetaan kirjoitelmana. Kirjoitelman tehtävänantona voi toimia seuraava ohje: ”Kirjoita tarina opinnäytetyöprosessistasi. Valmistaudu esittämään tarinasi muille ryhmäläisille seuraavalla tapaamiskerralla. Tuo tarinassasi esille vain ja ainoastaan hyvät puolet itsestäsi, työskentelytavoista, aikaansaannoksistasi jne. Pääasia on, että ryhdyt miettimään mitkä asiat ovat hyvin. Kirjoita vain se, minkä koet todeksi. Tarinan ei tarvitse olla pitkä eikä kovin yksityiskohtainen.”

(Harjoituksen ovat kehittäneet Kaisa Karhu ja Leena Kultalahti Oulun yliopiston Ohjauksen ja työelämäpalvelujen opinnäytetyöryhmissä vuonna 2008.)

Kuvio 8 Tarina opinnäytetyöprosessista -harjoitus.

Tarinoiden ohella ryhmissä käytettiin konkreettisia kirjoittamisharjoituksia. Esimerkiksi opinnäytetyöryhmässä harjoiteltiin opinnäytetyön jonkin kohdan kirjoittamista (kuten johdannon tai sisällysluettelon), kirjoittamista yleensä ja kerrattiin tiedonhakua ja lähdeviittausta.

Aloitimme kirjoittamisen harjoittelua tehtävällä kirjoittaa itsestä kolmannessa persoonassa. (päiväkirja)

Tiedonhankinnan kertaus. Suurin osa oli unohtanut alkuopintojen tiedonhaun opetuksen ja kokivat kerrauksen hyödylliseksi. (päiväkirja)

Puhetta ja kysymyksiä lainauksista, omasta tekstistä, verkkolähteistä ja referoimisesta. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Uraryhmässä tehtiin puolestaan ansioluettelo ja/tai työhakemus.

Välitehtävänä opiskelijoilla oli tehdä CV ja [työ]hakemus. CV-työpaja tehtiin pienryhmissä [...] he arvioivat toistensa ansioluetteloita pareittain ja yhdessä kolmen hengen ryhmässä. [...] Keskusteluista muodostui jänniä [...] Opiskelijat eivät niinkään esitelleet omaa CV:tään toiselle, vaan toinen luki toisen ja kommentoi sitä tyyliin ”minä olen tehnyt näin, minulla on toiminut tämä”. (päiväkirja, uraryhmä)

Kuviossa 10 (seuraavalla sivulla) on harjoitus opinnäytetyön hyödyllisyyden hahmottamiseksi. Harjoitus on samankaltainen tunnista oma osaamisesi -harjoituksen kanssa (ks. kuvio 6). Seuraavassa avainohjaaja kuvaa harjoituksen onnistumista ryhmässä:

[Harjoituksesta] syntyi vilkasta keskustelua ja ideoita vaihdettiin innokkaasti. Opinnäytetyön hyödyllisyys ja tulevaisuudessa hyödyntäminen nousi kirkkaasti esiin. Vaikka opinnäytetyöstä ei olisi itselle hyötyä, se on voinut hyödyttää muita. Joissakin tapauksissa opinnäytetyö on selkeä työkalu työtä varten. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

Motivaatiota ja intoa opinnäytetyön tekemiseen, yksilö- (ja ryhmä)harjoitus

Harjoitus ohjaa opiskelijaa pohtimaan opinnäytetyön tekemiseen liittyviä positiivisia asioita

Tavoite: Opiskelija pyrkii näkemään opinnäytetyön tekemisen positiivisena ja hyödyllisenä asiana.

Harjoituksen voi antaa kotitehtäväksi, jolloin opiskelija voi rauhassa pohtia opinnäytetyöhön liittyviä hyötyjä.

Harjoituksen eteneminen: Opiskelija pohtii opinnäytetyön tekemiseen liittyviä kysymyksiä, kirjaa vastaukset paperille pyrkien näkemään opinnäytetyön positiivisessa valossa. Ryhmässä keskustellaan kysymyksistä yhdessä.

Kysymykset:

- Miksi tämän opinnäytetyön tekeminen on minulle tärkeää?
- Mikä minua opinnäytetyön tekemisessä kiinnostaa?
- Mitä haluan oppia?
- Miten teen opinnäytetyötäni (aika, paikka, ideointi, osiin jakaminen, muistiinpanojen tekeminen, palkitseminen...)
- Miten voin hyödyntää tulevaisuudessa opinnäytetyötäni ja sen tekemisessä karttuneita taitoja?

(Harjoitusta on sovellettu Rovaniemen ammattikorkeakoulussa: Saari, P. 2011. Valmistumista vauhdittamassa – ryhmäohjauksesta tukea opiskelun etenemiseen Rovaniemen ammattikorkeakoulussa. Julkaisematon, painossa.)

Kuvio 9 Opinnäytetyön hyödyllisyys -harjoitus.

Dokumentit, asiakirjat ja artikkelit

Erilaisia dokumentteja, asiakirjoja ja artikkeleita hyödynnettiin enemmän uraryhmissä kuin opinnäytetyöryhmissä. Materiaaleja jaettiin ja hyödynnettiin, jotta ne avaisivat opiskelijoille näkökulmia käsiteltävään aiheeseen ja tukisivat opiskelijan työskentelyä asian parissa. Avainohjaajien mukaan opiskelijat myös toivoivat ja kaipasivat dokumentteja työskentelynsä ja ajattelunsa tueksi.

Dokumentteja ja asiakirjoja hyödynnettiin esimerkiksi uravalintojen ja -vaihtoehtojen sekä työelämään siirtymisen hahmottamiseksi. Näitä olivat esimerkiksi työpaikkailmoitusten lukeminen, oman alan työpaikkojen kartoittaminen ja oman osaamisen suhteuttaminen haluttuun työpaikkaan nähden:

Välitehtävänä oli ollut etsiä 3-5 työpaikkaa, joissa opiskelijan opiskelualalta valmistuneita työskentelee ja miettiä, voisiko kuvitella työskenteleväsi siellä. Tehtävää oli tehty suurella innolla. Osa oli löytänyt hyvinkin eksoottisia ja osa taas pitäytynyt aika turvallisiin ja perinteisiin paikkoihin. Paikat käytiin ringissä läpi ja sitten niistä keskusteltiin ihan yleisesti. Oli kiva huomata, kuinka opiskelijat olivat aidosti kiinnostuneita toistensa kohteista, he kun ovat tyystin eri aloilta. (päiväkirja, uraryhmä)

Selvitä muutama työpaikka, jossa alaltasi valmistuneita työskentelee - oli avartava tehtävä ja yksi sai kesätyöpaikan tämän seurauksena. (kysely)

Etsi työpaikka, jota haluaisit hakea ja mieti omaa osaamistasi sen suhteen - auttoi edelleen hoksaaman sitä omaa osaamista. (kysely)

Uraryhmissä dokumenttien selaamisen kautta pystyttiin jakamaan ammatillisia kokemuksia ja hahmottamaan konkreettisia työelämävalmiuksia ja työelämään pääsyn välineitä (kuten ansioluettelo).

Näytin [XX ammattikorkeakoulusta] valmistuneiden ammattinimikkeitä. Tämä herätti runsaasti keskustelua mm. siitä mihin opiskelijoiden tuttavat, sukulaiset tai luokkakaverit ovat työllistyneet ja millainen kirjo ammatteja [XX ammattikorkeakoulusta] valmistuneilla olikaan. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

3.2 Toimimattomia harjoituksia

Tiedustelimme avainohjaajien näkemyksiä harjoituksista, jotka eivät palvelleet ryhmän toimintaa tai tavoitetta. Yksiselitteisesti toimimattomia harjoituksia ei ollut. Yhdessä ryhmässä toimi yksi harjoitus, toisessa ryhmässä toinen. Jostakin harjoituksesta innostuivat yhdet opiskelijat ja jostakin harjoituksesta toiset. Harjoitukset itsessään eivät olleet vääränlaisia vaan ennemminkin toimimaton harjoitus saattoi olla haastava, mutta tärkeä opiskelijan tilanteen hahmottamisen kannalta. Toimimattomat ja haastavat harjoitukset kannustivat avainohjaajia pohtimaan, miten harjoitus voitaisiin toteuttaa toisella tavalla tai missä vaiheessa harjoitus olisi järkevää ryhmässä toteuttaa. Harjoitus saattoi myös toimia, mutta eri tavoin kuin avainohjaaja oli olettanut:

Loppujen lopuksi [harjoitukset] toimivat kuitenkin perkuun kautta, alun perin vain eri tavalla kuin olin odottanut. (kysely)

Useimmiten syynä harjoitusten toimimattomuuteen oli opiskelijoiden ”valmius” ja halukkuus tehdä harjoitus. Toimimattomat harjoitukset olivat liian vaikeita, harjoituksessa oli liikaa materiaalia (kuten lukemista ja perehtymistä), kysymykset olivat vaikeita, tehtävänanto oli toimimaton.

Roolitettu parikeskustelu, jossa mietittiin jonkin haastavan onnistumiskokemuksen kautta, mitä kaikkea kukin osaa. Vika oli siinä, että ohjeistus oli huono, osaamislista olisi pitänyt antaa valmiiksi. (kysely)

Osaamisprofiilien läpikäynnissä käytimme liian vaikeita kysymyksiä, jatkossa pitää helpottaa vielä lisää. (kysely)

Opiskelijoiden oli vaikea löytää hyviä puolia itsestään. Lupasin tuoda seuraavaan kertaan listan ihmisen hyvistä puolista, jotta oppisivat näkemään vahvuuksiaan! (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

Etenkin harjoitukset itsetuntemuksesta, pitkän aikavälin tavoitteiden asettamisesta, oman tilanteen kuvauksesta tai ratkaisujen löytämisestä tilanteesta ulospääsemiseksi koettiin haasteellisiksi. Harjoitukset olivat haastavia, koska ne edellyttivät opiskelijalta syvällistä pohdintaa ja paneutumista.

Harjoitus: itsearviointi, vahvuudet ja heikkoudet. Koettiin hieman hankalaksi, haastavaksi. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

Välitehtävä ”Mikä valmistumisen myötä muuttuu” - olivat jotenkin niin jumiutuneita siihen jumiinsa että näkivät vain sen, kuinka valmistuminen = opinnäytteestä eroon. Välitehtävä ”Kirjoita tarina lopputyöprosessistasi” - tarinat olivat ulkoistettuja, eivät osanneet kirjoittaa miksi itse ovat hyviä. (kysely)

Opiskelusuunnitelman laatiminen pidemmälle ajalle ei toiminut. Opiskelijoitten oli vaikea hahmottaa, mitä tekevät eri vuosina. Lyhytkestoisempi, esim. lukukauden, suunnittelu onnistui paremmin. (kysely)

Harjoituksen aihe saattoi olla hyvä, mutta harjoitus vääränlainen, kuten seuraava esimerkki osoittaa. Opiskelijat pitivät kovasti ajankäyttöharjoituksesta, mutta yhdessä ryhmässä ajanhallintaan käytetty väline ei ollut mielekäs:

Balanssikiakon³ [ajanhallinnan työvälineen] he kokivat hankalaksi täyttää. (kysely)

Monissa ryhmissä ei ehditty käydä lävitse kaikkia ohjaajan suunnittelemissa harjoituksissa ja/tai asioita. Haasteena oli, että ryhmäohjausaika kului nopeasti ja joidenkin harjoitusten purkuun kului suunniteltua enemmän aikaa. Sen sijaan keskityttiin niihin harjoituksiin, asioihin ja seikkoihin, jotka herättivät ryhmässä keskustelua ja jotka opiskelijat kokivat mielenkiintoisiksi.

Tehtäviä ei olisi tarvinnut kaikkia käydä lävitse esim. arvot olisi voinut jättää tekemättä. [...] Kaikki tehtävät, mitä suunnittelin, tehtiin. Kotitehtäväksi tuli enemmän kuin suunnittelin, koska kävin myös verkostot läpi, jota olin suunnitellut ensi kerraksi. (päiväkirja, uraryhmä)

Opiskelijoiden toiveiden mukaan jokin teema saattoikin nousta keskiöön tai sitä käsiteltiin ryhmässä syvällisemmin kuin ohjaaja oli ajatellut:

Olivat enemmän urasuuntautuneita kuin olin odottanut eli oppimiseen ja opiskeluun liittyvät asiat piti naamioida ura- ja työnhakuteemojen alle. Esimerkiksi en puhunutkaan motivaatiosta opiskelu- vaan työnhakunäkökulmasta. (kysely)

Avainohjaajat arvioivatkin harjoitusten mielekkyyttä ryhmän edetessä ja jopa ryhmäkokouksien aikana. Jotkut harjoitukset jätettiin väliin esimerkiksi ajan puutteen vuoksi tai siksi, että toinen harjoitus palveli samaa asiaa tai osoittautui samankaltaiseksi kuin suunniteltu/väliin jätetty harjoitus.

Myös ryhmän tavoite tai kokoontumistiheys oli yhteydessä siihen, miten harjoituksia tehtiin tai millaisiksi harjoitukset koettiin:

Ongelmana oli se, että aikaa omien tavoitteiden saavuttamiseksi olisi tarvittu enemmän. Nyt omat tavoitteet tuli laatia jo seuraavaan kertaan, joka saattoi olla jo seuraavana päivänä, jolloin tavoitteiden toteutumisen seuranta jäi heikonlaiseksi. (kysely)

Koti-/välitehtävien teko oli vaihtelevaa. Toisissa ryhmissä opiskelijat tekivät aktiivisesti harjoituksia, toisissa eivät. Opinnäytetyöryhmissä harjoitusten tekoon sitouduttiin paremmin kuin uraryhmissä. Monissa ryhmissä opiskelijat kokivat tapaamiskertojenvälille jaetut materiaalit runsaina.

Ryhmäläiset eivät olleet tehneet tehtäviä. [...] Annoin elämäntoiminnan tehtävän seuraavaan kertaan. [...] Ryhmäläisten yhteinen nimittäjä on laiskuus, miten saan tehtyä tehtävät ja opiskeltua. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

”Valitusta” tullut materiaalin määrästä, liikaa perehdyttävää. (päiväkirja, opiskelu- ja uraryhmä)

---

³ Carousel Oy:n ja Lapin yliopiston yhteistyössä kehittämä ajanhallinnan työväline.

4 Pohdinta

Yhteenvetona voidaan todeta, että avainohjaajat kokivat ryhmäohjauksen antoisana, vaikkakin kohdallaisen haastavana, ponnistuksia ja aikaa vaativana, oppimiskokemuksena. Ryhmäohjaus tarjosi arvokkaita kokemuksia ryhmäohjauksen järjestämisestä. Etenkin vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa ja opiskelijoilta saatu positiivinen palaute rohkaisivat kehittämään ohjausta.

Ryhmäohjauksen työtapoja on useita eikä ole yhtä oikeaa harjoitusta tai tapaa ohjata ryhmää. Avainohjaajien ohjaukokemukset osoittavat, että ryhmät ovat hyvin erilaisia ja ryhmän toiminnassa voi syntyä erilaisia ongelmia tai ristiriitoja, jotka voivat vaikuttaa positiivisesti tai negatiivisesti koko ryhmään. Ohjaustyö on haavoittuva ja sen onnistumiseen tai epäonnistumiseen ovat monet asiat yhteydessä – yksi asia ei tee ryhmästä hyvää tai huonoa. Ryhmän elinkaari, harjoitukset ja toiminta, muodostuvat ryhmän edetessä. Ohjaajan on osattava suhteuttaa harjoituksia, ryhmän rakennetta ja prosesseja ryhmän luonteeseen ja keston. Voidaankin todeta, että ryhmäprosessin ohjaaminen on ohjaajan tärkein tehtävä. Ohjaajan on pystyttävä pitämään ryhmä- ja ryhmäytymisprosessia ja yhteistyötä yllä kuin myös osattava kuulla ryhmän tarpeita esimerkiksi harjoitusten ja erilaisten menetelmien hyödyntämisessä.

Jokainen avainohjaaja on luonut ja kehittänyt omanlaisensa ryhmäohjausmallin Oulun yliopiston Ohjaus- ja työelämäpalvelujen mallin pohjalta ja omaan asiantuntemukseensa sekä korkeakoulunsa toiveisiin ja lähtökohtiin pohjaten. Ryhmäohjauksen toimintamallia kehittää parhaiten itse prosessin aikana ja sen jälkeen:

Aloittaminen oli minusta helpompaa, kun takanapäin on yhden ryhmän ohjaus. Edellisen ryhmän toiminnasta on hyvä tuoda esimerkkejä tähän ryhmään. (päiväkirja, opinnäytetyöryhmä)

On mukava lähteä ohjaamaan ryhmiä myös ensi vuonna, jolloin pääsee kiinnittämään huomiota niihin asioihin, jotka kaipaavat kehittämistä. (kysely)